

Отримані результати є підставою для подальших наукових розвідок, апробації та впровадження науково-методичних засад та проєктної моделі психологічного супроводу професійної діяльності педагогічних працівників.

ЛІТЕРАТУРА:

Заєць, І. (2024). Особливості екстраверсії як важливої психологічної характеристики особистості. Актуальні проблеми в системі освіти: заклад загальної середньої освіти –доуніверситетська підготовка –заклад вищої освіти: збірник матеріалів X Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: Національний авіаційний університет. 296-305. (0,5 д.а.) <https://doi.org/10.18372/2786-5487.1.18745>

Ігнатович, О. (2024). ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ВЧИТЕЛЯ ТА ОСОБИСТІСНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій, 51(2), 93-103. [https://doi.org/10.37203/kibit.2024.51\(2\).08](https://doi.org/10.37203/kibit.2024.51(2).08)

Павлик, Н. (2024). ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕНЬ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ГЛОБАЛЬНИХ СВІТОВИХ ЗМІН. Психологія і особистість, (1), 99–128. <https://doi.org/10.33989/2226-4078.2024.1.298773>

Радзімовська, О.В. (2024). РЕЗІЛЬЄНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ РЕСУРС ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО СВІТУ. Психологічні ресурси розвитку особистості в умовах невизначеності освітнього простору: збірник матеріалів наукових доповідей I Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 23 жовтня 2024 року). Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України. С.182-188 (0,35 др.арк). <http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/20241.pdf>

Татаурова-Осика Г.П. (2024) Теорії вивчення самоактуалізації особистості українськими і зарубіжними вченими. Мережева взаємодія Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та закладів освіти України і зарубіжжя: матеріали Звітної науково-практичної (25 березня 2024 р.) / Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: ТОВ «Талком». 168-170. (0,4 д.а.) <https://zenodo.org/records/12510507>

Шевенко, А.М. (2024). Підготовка радника з профорієнтації для закладів загальної середньої освіти: навчальна програма для підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: 2024. 24. (1,0 д.а.).

Петренко Л. М.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу теорії і практики педагогічної освіти
ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Завершення дослідження теми «Теорія і практика підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в цифровому суспільстві» зумовлює необхідність моніторингу впровадження наукових результатів в освітній процес. У своєму дослідженні ми виходили з розуміння феномену цифрового суспільства як суспільства, «яке інтенсивно та продуктивно використовує цифрові технології для власних потреб (розвитку підприємництва, інфраструктури, ринку праці, аграрного господарства, безпечного навколишнього середовища, підвищення рівня

інформаційної та загальної культури, якості медичних послуг та ефективності системи освіти, подолання бідності тощо), орієнтоване на людину, та забезпечення рівних можливостей для кожного з метою одержання кращих результатів – у самореалізації, професійній діяльності, життєдіяльності, відпочинку, навчанні тощо» (Петренко та ін., 2024, с. 13). У такому суспільстві зростає професійна відповідальність за розвиток цифрової компетентності майбутніх викладачів, оскільки у сучасному цифровому світі зміст поняття «грамотність» трансформувався і стає ширше класичних трьох навичок, які відповідають традиційному змісту базової освіти: читання (потребує умінь активного пошуку інформації, її сприйняття і аналізу; вміння орієнтуватися в інформаційному потоці, використовувати пошукові системи, критично оцінювати джерела інформації та розуміти мультимедійний контент; вміти розпізнавати фейкові новини та дезінформацію); письма (уміння створювати інформаційні об'єкти – електронні листи, блоги, соціальні медіапости, відео та інфографіки; вміння використовувати різні інструменти для редагування та публікації контенту, а також розуміння етики та правових аспектів цифрового контенту); рахування (сучасне рахування виходить за межі традиційної арифметики і передбачає вміння працювати з великими обсягами даних, використовувати програмне забезпечення для аналізу даних, розуміти статистичні методи та візуалізувати дані для прийняття обґрунтованих рішень).

Цифрова компетентність за наведеним визначенням в описі Рамки цифрової компетентності як «інтегральна характеристика особистості, що динамічно поєднує знання, уміння, навички та ставлення стосовно використання цифрових технологій для спілкування, власного розвитку, навчання, роботи, участі в суспільному житті відповідно до сфери компетенцій належним чином (безпечно, творчо, критично, відповідально, етично)» дає можливість майбутньому викладачеві «виконувати комплексні завдання в цифровому середовищі» (Опис рамки цифрової компетентності для громадян України, 2021) є одним із критеріїв його професіоналізму як педагога і науковця. За результатами нашого дослідження з'ясовано, що рівень сформованості цифрової компетентності у випускників другого (магістерського) рівня вищої освіти оцінюється на рівні B1 – середній рівень.

У ході дослідження виявлено тенденції до прискорення трансформації усіх компонентів професійної діяльності викладачів на основі розвитку їх цифрової компетентності, що вимагає її постійного розвитку. Під час навчання в закладі вищої педагогічної освіти відповідальність за це несуть суб'єкти освітнього процесу – викладачі усіх навчальних дисциплін та здобувачі освіти.

За визначенням, наведеним у психологічній енциклопедії, відповідальність – це «багатогранне поняття, що відображає здатність людини усвідомлювати, приймати та виконувати зобов'язання перед собою, іншими людьми та суспільством у цілому, включає в себе здатність до оцінки наслідків своїх вчинків, а також готовність нести за них як позитивні, так і негативні наслідки» (Український психологічний хаб, н.д.). Учені-психологи відповідальність розглядають як «важливий компонент особистісного розвитку та етичної свідомості»; водночас вважають її внутрішнім станом «людини, який формується під впливом соціальних норм, моральних принципів і виховання» (там саме). Відповідальність визначена одним із дескрипторів Національної рамки кваліфікацій, а тому розвивається у здобувача освіти упродовж усього життя під час професійного розвитку. Основними характеристиками відповідальної людини є: уміння самостійно приймати рішення; передбачаючи їх наслідки; не перекладати провину за свої дії на інших. Відповідальність розрізняють: особистісну, соціальну, професійну, моральну.

Нами акцентовано увагу на професійній відповідальності за розвиток цифрової компетентності майбутніх викладачів педагогічних закладів освіти. Її суть полягає у дотриманні професійних стандартів з підготовки викладачів закладів вищої освіти, виконанні своїх обов'язків на високому рівні та відповідності очікуванням здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти. Відзначається її важливість для ефективного функціонування будь-якої організації та суспільства загалом (Український психологічний хаб, н.д.).

Показниками професійної відповідальності майбутніх викладачів визначено:

- інтеграцію цифрових технологій у навчальні курси, створення активних, інтерактивних та інноваційних навчальних матеріалів, що сприяють наскрізному розвитку цифрових навичок у суб'єктів освітнього процесу;
- забезпечення студентів доступом до сучасних цифрових інструментів та технологій, навчання ефективному використанню цих ресурсів у навчальному процесі;
- використання цифрових платформ для оцінювання знань студентів та організації зворотного зв'язку;
- дотримання етичних норм у використанні цифрових технологій, зокрема щодо захисту персональних даних та авторських прав, використання відкритих баз даних, штучного інтелекту (Петренко та ін., 2024).

Після завершення дослідження зазначеної вище теми вважаємо за необхідне надання консультацій науково-педагогічним працівникам з відтворення наукових результатів, тобто:

- оновлювати навчально-методичне і наукове забезпечення;
- реалізовувати принципи цифровізації освітнього процесу,
- озробляти і впроваджувати програми розвитку цифрової компетентності науково-педагогічного колективу тощо;
- обновляти перелік компетентностей, змісту навчальних дисциплін;
- проєктувати завдання для самостійної роботи з використанням цифрових ресурсів, розробляти і впроваджувати цифрові технології, тестові та модульні перевірки тематики проєктів тощо (Петренко та ін., 2024).

Підсумовуючи, зазначимо, що розвиток цифрових технологій у майбутніх викладачів закладів вищої педагогічної освіти здійснюється на основі набутих ними знань, умінь і навичок на попередніх рівнях освіти. Отже, слід використовувати цифрові інструменти для виконання різних видів завдань.

ЛІТЕРАТУРА:

Опис рамки цифрової компетентності для громадян України (2021). <http://surl.li/vnsm>.

Петренко, Л., Кучерявий, О. & Лаврінченко, О. (2024). Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства. <https://surl.li/jhjqt> (оригінальна робота опублікована у 2024 році).

Український психологічний хаб. (Н.Д.). Психологічна енциклопедія. <https://surl.li/cwzbkv>